

Башир шайых

Бютюн Темиркъазыкъ-Гюнчюгыш Кавказны тарихинде ярыкъ гъыз къойгъан белгили кеслени бириси накъшубанди тарикъатны шайыхы Башир шайых аль-Яхсавидир. Оьзюнден сонг ол оьзюне «Яхсай ёл» деп айтылагъан ёлда кёп савнава шайыхлар къойгъан, оланы Дагъыстанны ва Мычыгышны ругъ яшавунда уллу агъамияты болгъан. Башир шайых XIX асруда айтылгъан дин ва политика чалышывчуларыны бириси болгъан. Темиркъазыкъ-Гюнчюгыш Кавказны халкъларыны халкъ-азатлыкъ гъаракатыны къаст этивчю ортакъчысы ва бусурманланы ругъ ёлбашчысы (устазы) бола туруп, ол шо девюрде Кавказда юрюлеген агъвалатларда сёзсюз кюйде уллу роль ойнагъан, тав халкъланы азатлыкъ ва харлысызлыкъ учунгъу ябушув гъаракатына уллу къошум этген.

Башир шайых биринчи «яхсай» вирдни яратгъан адам гъисаплана (яшавда огъар Абу шайых деп айтыла болгъан). Башир шайых кёстекли Умалат шайыхны шакирти-мюрютю болгъан, ол да оьз гезигинде насигъатчылыкъгъа-ижазада оьзю-

БАГЪАВУТДИН ГЪАЖАМАТОВ

РОССИЯНЫ ЯЗЫВЧУЛАРЫНЫ СОЮЗНУ ЧЛЕНИ

ню устазындан – белгили Дагъыстан ваъзачы Мугъаммат Ярагълыдан изну алгъан болгъан.

Башир ва Абу деген атлар хас атлар туююл, гъюрмет этип айтылагъан къошум атлар. Абу (ата) – тухумдагъы гъюрметли, абурду уллу адамгъа сый этип айтылагъан ат.

Айтылагъангъа гёре, Башир деген атны огъар Умалат шайых берген. Умалат шайыхгъа «оьрден буйрукъ гелип» шакиртине насигъатчылыкъгъа, яни, ижазагъа изну бермек ташшурулгъанда, ол сююнгелигинден: «Башир, Башир» деп къычыргъан (Башир арапчадан таржума этгенде «Янгылыкъ» деген маънаны англата). Шо янгылыкъдан сонг, шо ат огъар бегерилип къала. Гъисап этилеген кюйде, ону герти аты Уллубий болгъан.

4 БЕТ

КЪЫЛЫКЪ

Динни гёрсетивлерин юрютовдеги тындырыкълыкъ

Тындырыкълыкъны кюрчюсю. Билигиз, динге берилгенлик, яда динни гёрсетивлерин юрютовден тындырыкълыкъ шекликни (шубха) гери урувда бола. Диндеги шеклик – шо ачыкълыкъ ёкъ затгъа изну берилгенлик яда къадагъа этилегенлик ва гъакъ герти кюрчюсю буса ахырына ерли англашылмайгъанлыкъ. Динни тындырыкълыкъны маънасына ругъ насигъатчы Абу аль-Гъасанны сёзлеринде суратлана: «Оьзюнгю юрегинни дюньялыкъ затлагъа талпынвдан, тиштайпаланы сюювден, гъаваслыкъгъа ёл беривден сакъла. Шоланы барысында да сени учун Къудратны Еси Аллагъ язгъан затлар булан разилеш. Эгер сен шоллагъа Аллагъ рази болажакъ затлар булан етишген бусанг, сен Огъар разилигинни билдир. Эгер де шоллагъа Яратгъаныбызны ачувун чыгъарагъан ёл булан етишген бусанг, чыдамлы кюйде шоланы гери ур».

5 БЕТ

АГЪВАЛАТ

Бабаюрт районгъа янги имам белгиленген

Гъалиден бираз алда Дагъыстан муфтени орунбасары Агъмат гъажи Кахаев Бабаюрт районгъа гелип, район администрациясыны башы Элдар Къарагишиев булан ёлукъду. Ёлугъувда Бабаюртну имамы Муслим Алтавов, ерли жамиятны вакиллери де ортакъчылыкъ этди. Ёлугъувну аслу мурады Бабаюрт районгъа янги имамны белгилемек эди. Шо къуллукъгъа муфтият оьмюр бою уллу чагъына етишмеген буса да, тек охуп да битген, тюрлю-тюрлю къуллукъларда да ишлеп сынав топлагъан, Асгъабали гъажи Мурзаевни таклиф эте.

3 БЕТ

ВАЪЗА

Пайхаммарны сюннетлерин жанландырайыкъ!

Гъюрметли дин къардашларым ва къызардашларым! Бизин Ислам динге тюзлеген саялы Аллагъгъа гъар бир макътавлар болсун. Дагъы да Аллагъгъа макътавлар болсун бизин Мугъаммат Пайхаммарны уьмметинден де этип бу гюнлерде бизге кёп ниьматлар, кёп яхшылыкълар берген саялы. Къардашларым, бугюн мен Пайхаммарыбызны бир нече сюннетлерини гъакъында айтмагъа сюемен, шо яхшы амалланы этген заманда, биз кёп уллу зуваплар да алабыз, кёп уллу сыйлылыкълагъа да етишербиз, ва лап да биринчилей Есибизни разилигин аларбиз.

Биринчиси, къардашларым, намаз жувунгъан гъалда турмакъны айтайым. Намаз жувунгъан гъалда турмакъ бек яхшыдыр. Пайхаммарыбыз булай айтгъан: «Сиз намаз жувунгъан гъалда турмагъа къаст этигиз. Ва бу топуракъдан да сакъ болугъуз, неге туююл де о сизин анагъыздыр. Сизин биригиз бир яхшы амал, яда яман амал этсе, топуракъ шону гъакъындан хабарлажакъ, шагъатлыкъ этежек» (Табарани). Бир керен Пайхаммарыбыз Билал асгъабагъа сорагъан: «Гъей Билал, сен мени не булан оздунгъан женнетде? Мен бугюн женнетни гёрген эдим туюшомде ва сени юрюйген тавушунгю эшитдим мени алдым булан».

5 БЕТ

Билим алывну гъакъында айтылды

2 БЕТ

Раби-уль-авал уйню гъюрметине

2 БЕТ

Инсанлагъа кёмек этив ва олагъа гъюрметли янашыв

6 БЕТ

Парагиз илму

7 БЕТ

Хасавюрт бойдан

«Ислам – парахатлыкъны ва яратывчулукъну дини»

Декабрь айны башында Хасавюрт-дагы аграрно-экономический колледжде «Ислам – парахатлыкъны ва яратывчулукъну дини» деген темага гере илму конференция оьтгерилди. Бу пайдалы мажлисни этмеге муфтиятны ярыкъландырыв бөлүгюню ерли вакиллери ва Хасавюрт районну да, шагъарны да ёлбашчылары бирче гьакълашып этмеге токъташгъан. Озокъда, эстерилген колледжни къуллукъчулары да ягъада къалмады. Конференцияны агъамиятлыгъын ону ишинде

ДР-ны Дин ишлеге къарайгъан комитетини, олай да ДР-ны Жагъиллерини ишлерине къарайгъан комитет де ортакъчылыкъ этгени гьрсете.

Мажлисде ортакъчылыкъ этген алимлер, имамлар, муаллимлер ва гьукумат къуллукъчулар ругъ-къылыкъ темалагъа

тиеген докладлар этди, экстремизмни алдын алмакъны ёлларын ойгъа салды, Ислам динни тарих ва маданият тармагъыны гьакъында сёз юрютдю.

Муфтиятны илму ва билим берив бөлүгюню ёлбашчысы Магъаммат Магъамматов республиканы ругъани идарасы оьсюп гелеген наслуну тюз кюйде тарбияламакъ учун этеген къастыны гьакъында айтды. Ол охув ожакъларда бу кепдеги ой-пикру алышдырыв мажлислер къурмакъны ва охувчуланы бу иште тартмакъны ёрады.

«Ой-пикру алышдырып болмакъ учун имканлыкълар яратмагъа тарыкъ. Школаларда, колледжлерде ва оьр охув ожакъларда жагъил адамлар тюрлю-тюрлю динлени юрютегенлер, гьукумат къуллукъчулар булан бирче гъалиги заманны агъамиятлы масъалаларыны уьстюнде пикру алышдырмагъа ва билмеге сюеген сорауларына жавап алмагъа болмагъа герекерлер», – деди М.Магъамматов.

Жыйынны ахырында охувчулардан гелгенлеге хыйлы сораулар берилмеге башланды. Заманны азлыгъы оланы барысына да жавап къайтармагъа имканлыкъ бермедди. Жавап берилмегенлерин дагы гезикге къоймагъа масъалат гьат этилди.

Ихтияр якълавчулагъа насигъат

21-нчи декабрьде Хасавюрт РОВД-ни бинасында башында районну имамы Ражаб гъажи Ханмирзаев де булан ругъанилер ихтиярланы якълайгъан къуллукъчулар булан ёлугъув оьтгерди.

«Сизин имбашларыгъызга районда аминликни ва парахатлыкъны сакълавуну уллу жаваплыгъы салынгъан. Бусурман адам не йимик ишни эте буса да, ол шону оьр даражада, намуслу ва тетекейсиз этмеге герекер. Есибиз Аллагъ гьрсетген ёлну гьакъында, оьзюбюзню нечик тутмагъа герегини гьакъында бизге бирибизге де унутмагъа ярамас. Шо кюйде биз уьстюбюзге салынгъан борчланы билмеге ва кютмеге герекебиз. Бугюнню ёлугъувда мен сизге уьстюлю кюйде ишлеге ёрайман ва бирликдеги гъаракатыбыз Дагъыстанда парахатлыкъны сакъламагъа имканлыкъ берерге умут этемен», –

деди Ражаб гъажи оьз сёйлевюнде.

Ёлугъувда оьзге ругъанилер де сёйледди, оланы сёзюм полиция къуллукъчулар да узатды. Чыгъып сёйлегенлер ташдырып айтгъан кюйде, булай жыйынлар бирче этилеген ишни бирден бир артдырмагъа ва яхшылашдырмагъа имканлыкъ бере, ёл ача.

Бабаюрт бойдан

Раби-уль-авал уьйню гьюрметине

Мавлет айда Бабаюртны Маданият къаласында Мугъаммат Пайхаммар ﷺ тувгъангъа багъышланып уллу мажлис оьтгерилди. Бу жыйын хыйлы ерли халкъны да, къонакъланы да жыйды. Гелгенлени арасында Дагъыстан муфтиятны темиркъазыкъ бойдагы вакили Агъмат Надырбегов, Бабаюрт районну ёлбашчысыны орунбасары Солтангерей Бийтемиров, Бабаюрт районну имамы Асгъабали гъажи Мурзаев, Магъачкъала шагъарны имамларыны советгини председатели Закаръя гъажи Магъамматов, Къарабудагъент районну имамы Абдулла гъажи Гъажимоллаев ва оьзгелер бар эди.

Жыйылгъанланы алдында чыгъып сёйлеген Агъмат гъажи Надырбегов булай мажлислени агъамиятлыгъыны гьакъында айтды, неге тюгюл булай жыйынлар бусурманланы бирикдире, къардашлыкъ

сюювню болдура, сыкълашдыра. Ол булай мажлислени пайдасын, тарыкылыгъын англайгъан ва шоланы онгарывда башына тюшген ерли гъакимиятгъа баракалла сёзлер айтды.

Бабаюрт районну имамы Асгъабали гъажи Мурзаев Аллагъны Элчисин ﷺ соймекни даражасыны гьакъында тындырыкылы кюйде айтды. «Пайхаммарны ﷺ соймек – Есибиз Аллагъны соймек бола», – деди ол. Олай да Асгъабали гъажи мажлисте ортакъчылыкъ этгенлеге баракалла билдирди.

Бабаюрт районну гъакимиятны атындан ерли ёлбашчыны орунбасары Солтангерей Бийтемиров ругъанилеге этеген ишине разилигин билдирди, халкъны ругъ-къылыкъ байлыкъларда тарбияламакъ бек пайдалы ва агъамиятлы экенин айрыча белгиледи.

Билим алывну гьакъында айтылды

Декабрь айны орталарында Хасавюрт райондагы Боташюртну орта школаны директору Зайгъинат Умарованы чакъырыву булан районну имамы Ражаб гъажи Ханмирзаев ва

лагъдан геле ва билимге гъасиретлик лап гиччи йыллардан тутуп болмагъа герекер.

«Аллагъны Элчиси ﷺ билим алывгъа бек уллу агъамият бере болгъан. Ол булай деп айтгъан : «Билимге гъасиретлик – гъар бусурман эргишини ва къатынгишини борчу», – деди имам.

Ярыкъландырыв бөлүкню къуллукъчусу Камил Шайихов яшлагъа Пайхаммарны ﷺ яшавундан къысгъа хабарлар айта туруп, олар гележекде де динге ювукъ боларгъа, Есибиз Аллагъ гьрсетген ёлгъа тюшюнюп яшажакъгъа умут этегенин айтды.

Ёлугъувну ахырында районну имамы школаны директоруна булай ёлугъув

ярыкъландырыв бөлүкню къуллукъчусу Камил Шайихов ерли охувчулар булан ёлугъув оьтгерди.

Ражаб гъажи оьзюню сёйлевюнде раби-уль-авал айны оьр даражасыны, Пайхаммарны ﷺ яшавуну, ишлерини, насигъатларыны гьакъында айтды. Билим алывну агъамиятлыгъыны айрыча эстерди. Илму дин яда светский деп бөлюнмей, къайсы да Есибиз Ал-

онгаргъанына, яшланы гележекке юреги авруйгъанына разилик билдирди. Гертиден де, булай мажлислерде охувчу яшларларда Пайхаммаргъа ﷺ бакъгъан сююм гислер тувулажакъгъа ва оьсежекке шеклик ёкъ. Бу школада не заманда да динге агъамият бериле гелген, мунда Ислам динге байлау ёлугъувлар, билим ярышлар даим оьтгериле.

Яш спортчулар учун ваъза-насигъат

Декабрь айны ахырларында Хасавюрт шагъардагы Гъамит Гъамитовну атындагы спорткомплексде тутушуп ябушув булан машгул яшёрюмлеге ругъ-къылыкъ байлыкъланы гьакъында лекция охулду.

Муфтиятны Хасавюрт райондагы ярыкъландырыв бөлүгюню Гъажибек Гъажибеков дейген къуллукъчусу яшлагъа Ислам дин спортгъа нечик янашагъаныны гьакъында хабарлады.

«Ислам дин спорт булан машгул болувну гери чи нечик де урмай, терсине шолай этмекни макътай. Аллагъны Элчиси ﷺ булай айтгъан: «Аллагъ учун гючлю муьмин осалындан эсе артыкъ аявлу». Спорт булан машгул болув адамны къаркъарасын чыныкдыра, оьз ва агълюсюн якъламакъгъа пагъмулукъ бере. Ислам гёзюнден къарагъанда, спорт – ахыр мурат тюгюл, шо къайсы буса да муратгъа етишмекни ёлу. Шо саялы спортгъа негер буса да етишмекни себеби гьисапда янашмакъ тюз болур. Спорт

учун динни буйрукъларын кютмей къоймагъа ярамасны эзде скъламагъа тарыкъ», – деди Гъ. Гъажибеков.

Ёлугъувну ахырында Гъажибек Гъажибеков ярыкъландырыв бөлүкню атында тутушуп ябушувдан тренелер Шеме Шемеев ва Дагъир Алиевге «Благонравие праведников» деген китапланы савгъат этди.

Оьз гезигинде тренелер ачыкъ этген кюйде, оьсюп гелеген наслугъа булай ваъзалар этмеге, ругъ-къылыкъны гьакъында болгъан чакъы кёп айтмагъа бек тарыкылы иш, айрокъда бизин бу булгъавур заманларда.

Бабаюрт районгъа янгы имам белгиленген

1 « Бу адамны ким экен, не иш этген ва районгъа ондан не пайда болурну уьстюнде бабаюртлуланы тамазалары, ёлбашчылары ойлашгъан сонг, ону озьлеге имам этмеге разилигин билдире. Натижада, шо гюн Асгъабали гъажи Бабаюрт районгъа имам этилип белгиленди. Бу жаваплы къуллукъгъа белгиленген имамгъа бабаюртлулар умут байлай, неге тьогюл мунда чечилмей къалып турагъан масъалалар аз тьогюл. Аллагъны кемеги булан шолар биригип ишлесе, чечилежек. Редакцияны атындан биз де Асгъабали гъажиге ишинде уьстюнлюклер ёрайбыз, Бабаюрт районда яшайгъанлар Аллагъны динин мекенли ва оьр даражада юрютюп боларгъа шекленмейбиз. Шо ишде жагъил ва жагъ янгы имам бел бюгюп иш гережекге де инанабыз. Къумукъ тилде чыгъагъан «Ассалам» газет де шо якъдан болагъан кемегибизни этерге сёз беребиз.

Гертиден де, къайсы иш де, ону башын ким тутгъандан гъасил бола. Намуслу ва эринмей-талмай халкъ учун ишлейген ёлбашчылар простой адамлагъа хыйлы энгилликлер де, яхшылыкълар да этмеге бола. Аллагъ онгарсын шолар ёлбашчылары ишин! Бу районгъа янгы ёлбашчы тьогени де кеп болмай, Элдар Къарагишиев озьюнде болагъан гъаракатны этмеге къарайгъаны гёрюне. Ол айланасына бажарывлу ва пагъмулу адамланы жыймагъа къаст эте. Шолайланы бириси Асгъабали гъажи болургъа инанмагъа ярай. Э.Къарагишиев шо жыйында булай сёзлени айтды:

– Бабаюрт районда дин ва бусурман адатлар мекенли кюйде сакълангъан. Шо да бизин сюндюрмей болмай. Тек шоларлыкъ булан пара-

шып бирликде иш гёрмеге ёрайман, бизден болагъан кемегибизни этерге де инандыраман.

Дагъыстанны муфтисини атындан бабаюртлулагъа салам бере туруп, Агъмат гъажи Кахаев ерли халкъгъа гьюрмет этегенин, загъматчы халкъ абурлукъгъа лайыкълы экенин айтды. Ерли администрацияны башчысына ди ишинде дагъыдан-дагъы уьстюнлюклер ёрады, Аллагъ кемегин болдурсун, деп алгъыш этди. Гертиден де, уллуланы арты булан гелеген яш наслу ругъ-къылыкъ байлыкълагъа кюрчюленип трабияланса, арабызда террорчулукъ ва экстремизм къалмас. Оьсюп гелеген наслу гъакъыллы, эдепли, билимли болсун учун умуми гъаракатны уллулар болдурмагъа тийишли. Шолай болса, яшавубуз паракат ва насипли болургъа умут бар, Аллагъ буюрса.

Шо гюн Асгъабали гъажи Мурзаев озьюне тапшурулгъан къуллукъ булан, этилген абурлукъ булан оьктем болагъанын ва озьюню имбашларына салынгъан уллу жаваплыкълары да англайгъанын айтды.

– Сиз магъа тапшургъан бу иш ажайып агъамиятлы иш экени бек яхшы билемен. Сизин кемегибиз булан шону намуслу кюйде кютмеге магъа Аллагъу таала тавфик берсин, деп тилеймен. Ачыкъ этип айтаман, мен имам болуп кеп ишлемегенмен, сынаум да уллу тьогюл. Озокъда, озьге адамланыки йимик, мени де хаталарым, янгылышларым бола. Амма имамны терсликери, кемчиликери айрокъда тез гёрюне ва билине. Шо саялы, мен сизге гъакъ юрекден тилеймен, эгер де мен янгылышсам, хата йиберсем яда озьге якъдан тюз болмасам, шо гъакъда магъа тувра айтыгъыз, мени тюз-

Асгъабали Мурзаев, минасы Тёбен Къазаныш. 1987-нчи йыл Буйнакск шагъарда тувгъан, ерли школаны охуп битдирген. Школадан сонг Магъачкъала шагъардагъы Ислам Университетге охума тьоген. Охуп битип, ДГУ-да журналистика бёлюкню битдирген. Охуй туруп ислам телевидениеде ишлей. Етти йыл телевидениеде ишлеген сонг, Дагъыстан Республиканы Дин ишлеге къарайгъан Комитетге ишлеме тьоше. Эки йыл ишлеп, Арабстандан гелген белгили ва уллу алимлер булан ёлугъа туруп, конференцияларда ортакъчылыкъ этип сынав топлай. Комитетде ишлейген вакътини ичинде башгъа динлени вакиллери булан кеп къатнагъан, гъар тюрлю жыйындарда ортакъчылыкъ этген, Ислам динге тиеген соравлагъа жавап берген, динибизни гъакъында хыйлы докладлар охугъан.

Озьюню ишин районну янгы имамы, 14-нчы декабрьде Бабаюрт районну имамланы жыйнында башлай. Олар булан биринчи ёлугъувунда ол гелеген йылгъа этилежек ишни гёз алгъа гелтирди.

– Инг башлап, биз, имамлар, шо биз этеген ишибиз жамият намаз къылыв булан битмейгенни билмеге герекбиз, – деди Асгъабали гъажи шо жыйында. – Бизин ишибизге тиеген адамланы кеп-кеп кълукълары бола, биз де шоланы кютмеге, битдирме тарыкъбыз. Этеген ишибизни барысын да адамлар гёрмесе де, Аллагъу таала гёре ва Ону алдында ахыратда жавап берме тарыкъ болажакъбыз.

– Экинчиси, бары да имамлар бир къаркъара йимик ишлемеге тарыкъбыз, – деп узатды районну имамы. – Айда бир керен сама да бир-бирибиз булан ёлукъсакъ бек пайдалы болур. Бабаюрт районда этилмеге герекли кеп иш бар, жагъил яшлар булан ёлугъулар этип, ишлеме тарыкъбыз. Олай да гъар межитде дарс бермеге, адамланы соравларына жавап бермеге герекбиз. Яхшылыкъгъа ва яманлыкъгъа табылып, бир-бирибизге кемеке этмеге тарыкъбыз.

– Уьчюнчюсю, савлай Дагъыстанда имамланы тергейген дарслар (аттестация) болду. Амма шону оьтмеген бир-бир имамлар гъали де бар. Шо дарслардан чыкъмай

къалгъанлар, шо аттестациядан чыкъмагъа тарыкъ болажакъ, Аллагъ буюрса.

– Дёртюнчюсю, гъар имам ишлейген юртда ерли администрацияны башчысы булан бирче мажлислер оьтгермеге тарыкъ, неге тугюл юртда болсун, шагъарда болсун, районда болсун башгъа тьогюл имам администрацияны башы, къуллукъчулары булан бирче ишлемеге тарыкъ. Гъариси бир-бирине кемеки бола, умуми масъалаланы бирче чечмеге тарыкъ.

23-нчы декабрьде Бабаюртну жума межитинде жума намазда Асгъабали гъажи Мурзаев жамият булан таныш болду. Этген насигъатын да Мугъамат Пайхаммарны гъакъында этди.

– Пайхаммарны сюннетине гёре юрюмек – Аллагъны сюегенин гёрсетмек бола, – деди ол ваъзасында. – Бизин уллу насибибиз Пайхаммарны уьмметинден экенибиз, шону англамагъа ва шокюрлюк этмеге тарыкъбыз. Пайхаммарны сююв муьминни оьр даражалагъа гелтире ва динин толу эте, шону да унутмайыкълар. Пайхаммар айтгъан булай сёзлеге къулакъсасайыкълар, аявлу къардашлар: «**Ким мени сюннетини суйсе, мени суйген болур, ким мени суйсе, мени булан женнетде болур!**» Пайхаммарны суймек деген недир? Шо дюр бир-бирибизге яхшылыкълар ёрамакъ, уллугъа – гьюрмет, гиччиге – рагъму гёрсетмек, илиякълы, асил хасиятлы болмакъ. Олай да хоншулагъа яхшы болмагъа герекбиз, къардашыкъны юрютмекни гъайын этмеге де борчлубуз. Иржайып таза бет булан айланадагъылагъа янашакъ, бизин даражабызны да оьр этер, бусурманлыкъларыбызны да гёрсетер ва, озокъда, къатнайгъанларыбызны разилигин аларбыз.

АЗИЗ МИЧИГИШЕВ

Суратда: А. Мурзаев, Э. Къарагишиев, А. Кахаев

хат къалмагъа тьошмей. Биз оьсюп гелеген наслуну гъайын этмеге герекбиз. Жагъил улан ва къызыашлар булан иш юрютме тарыкъ, олагъа агъамиятлы масъалалагъа байлавлу ваъза-насигъатлар этмеге, динни гъакъында тындырыкълы айтмагъа, англатмагъа тарыкъ. Биз Ислам динибизни таза кюйде сакъланмакъны гъайын этмеге герекбиз. Районгъа белгиленген янгы имамгъа гъакъла-

легиз. Сизин кемегибиз болмаса, мени ишимден не пайда болсун?! Бирче биз гелегегибиз учун хыйлы пайдалы ишлер этмеге боларбыз, Аллагъ буюрса.

Бабаюртну имамы Муслим гъажи Алтавов районгъа белгиленген имамгъа исси сёзлер айтды, ишинде халкъны да англап, уьстюнлюкlege этишмеге ёрады, озьлерден болагъан кемегин этерни де айтды, дуа этди.

Башир шайых

1 « Башир шайыхны Дагъыстанда, Мычыгышда, Къалгъастанда, Къабаргыда, Балкъарстанда, Къарачайда, Къараногайда олай да Къазан, Аштархан ва Петербург татарланы арасында озюню ёлун юрютювчюлери болгъан.

Ол халкъ-азатлыкъ гъаракатны ёл-башчыларыны бириси, имам Шамилни наби болгъан. Дав майданларда ол гёрсетеген къочакълыкъланы, батырлыкъланы гъакъында ёммакълардагы хабарлагъа ошайгъан хабарлар юрюле болгъан. Башир шайых, 1831-нчи йыл баш гётергенлени янын тутуп, Чирюртну гъужумгъа тутувда ортакъчылыкъ этип, ябушгъан. Мычыгыш Республиканы Гъукуматны Архив управлениеси чыгъаргъан «Шаир, караматчы, азап чегивчю» деген китабында Адам Духаев язагъан кюйде, Башир шайых Бурная, Внезапная деген бекликлени, Дербент ва Къызлар шагъарланы къамагъа алывда ортакъчылыкъ этген. Тарихи документ шагъатлыкъ этеген кюйде «...1831-нчи йыл генерал Эммануэль (3 минг адамы ва артиллериялы 8 тобу булан) тав асгерлени артыкъ къувагъанда, тюп болгъан. Озью, сол къабургъасына гюлле тийип, яралан-

гъан, уланыны аягына яра тийген, къазакъланы полковниги Ушаков олтюрюлген ва 17-ге ювукъ офицерлер олтюрюлген ва яралангъан, тебен чиндегилерден 5000 адам олтюрюлген, эки тобун ва патронлар булангъы эки яшигин тас этгенлер. Озьюне толу генерал ёлбашчылыкъ этеген агъамияты аз булай ябушувларда алда бирде болмагъан кюйде оруслар шонча кёп асгери де булан шулай дагъытылмагъан».

Оьч алмакъ учун Кавказдагы пача командование 1831-нчи йыл гюзде Эндирей бойлагъа башында генерал Веняминов да булан кёп къадардагы асгер гючюн бакъдыра. Алдагы урушланы барышында башында Къазимагъамат, Гъамзатбек, Ташав гъажи, Абу (Башир шайых) булангъы ополчение 1832-нчи йыл Гебек-Къала деген къалада беклешме токъташа.

1832-нчи йыл 16-нчы январда генерал Веняминов гъужумун башлай, тек, «... къатты кюйдеги къаршы турувгъа урунуп, артгъа тартылма борчлу бола, – деп яза М. Гъасаналиев. – Шондан сонг, генерал эки гюнню ичинде отрядны низамгъа гелтире, сурсатны ва дав савутларын

толумлашдыра ва 18 январда озюню отрядларын гъужумгъа бакъдыра. Оьжетли дав башлана. Артиллерияны ходгъа салма къоймас учун, ополченецлер бетге-бет тутушувгъа бара. Экинчи колонна дагъыстан асгерлеге тылдан таба ургъанча узатыла. Къуршавгъа тюшювню къоркъунчлугъу тувулуна, шо да имамны мюрютлерин бир янгъа тайдырма борчлу эте».

Бир-бир ахтарывчулар, шоланы арасында Адам Духаев, Саламбек Магъамматов, Х.Дураева гъисап этеген кюйде, эсгерилген ябушувларда Башир шайых яралана ва бютюн оьмюрюне акъсакъ болуп къала.

Саламбек Магъамматовну ва бир нече озге ахтарывчуланы токъташдырывуна гёре, Къазимагъамат оьлгенден сонг, Дагъыстанны ва Мычыгышны имамыны къуллугъуна кандидатны масъаласын арагъа салып ойлашагъанда, абурлу алимлер Башир шайыхны кандидатурасын таклиф этген. Тек ол шону гери ургъан. Жыйылгъанлагъа разилигин билдирген ва, масъара этип, олагъа: «Акъсакъ имамны гёрюп, оруслар не айтар? Тавлуланы арасында янгыз сакъатлар къалгъан деп ойлашмасмы?» – деп айтгъан.

Дагъы да Саламбек Магъамматов язагъан кюйде, 1842-нчи йылда Башир шайых Ичкери ябушувларда да, 1845-нчи йыл Дарго учунгъу урушларда ортакъчылыкъ эте. Ол Дарго юртну тамазасы Баудимолла Бийтемировну ва оьзе тюрюлю документлеге асасланып, ол язагъан кюйде, «къамав чыгып, Даргода къамалгъан тав асгерлеге етишген янгыз Башир шайых болгъан», олай да «1843-нчи йыл имам Шамил Башир шайыхда къонакълыкъда болгъан».

Белгили дин алим Мугъажир гъажи Акаев «Яхсайлы шайыхлар» деген макъаласында «Тангчолпан» деген журналда язагъан кюйде, «мюрютлер, герти атын яшырып, Башир шайыхгъа Абувум яда Абу шайых деп айта болгъанлар».

(давамы гелеген номерде)

P.S. Гьюрметли охувчулар! «Башир аль-Яхсави» деген китап басмагъа гъазирленегени булан байлавлу болуп, сиз Яхсай шайыхлагъа тиеген къайсы маълуматны йиберсегиз де, бек рази болажакъбыз.

bagautdin.adzhamatov@mail.ru
тел.: 8-967-401-28-43

НАСИГЪАТ

Иблисни гъиллаларыны таъсирине тюшме

Къудратны Еси булай айта: «Гъакъ гертиси, иблис (шайтан) сизин душманыгъыз гъисаплана, шолай болгъанда, огъар озюгюзюню душманыгъызгъа йимик янашыгъыз» (сура «Фажр», аят 6).

Инсаниятгъа бакъгъан душманлыкъланы ёлун иблис озюне озю танглагъан. Бир заманларда ол Къудратны Еси Аллагъгъа ювукъ болгъан малайиклени арасында лап абурлусу ва гьюрметлиси болгъан. Йыллар булан ол малайиклеге ваъзалар охугъан, алимлер айтагъан кюйде, Къудратны Еси Аллагъгъа ол сужда къылмагъан бир къарыш ер де къалмагъан. Тек огъар янгыз бир зат рагъатлыкъ бермеген – шо да Къудратны Еси Адамны озюнден озге салгъанлыкъ. Озьюню уллу юреклигинден, оьктемлигинден, гюнчюлюгюнден ол Къудратны Еси Аллагъны пурманларына къаршы чыкъгъан ва шайтан болуп токътагъан.

Шайтан – шо «йыракъ», «арек тайгъан» деген сёзлерден тувулунгъан сёз. Къудратны Есине тынглавсуз болгъандан ва Адамгъа сужда къылывну гери ургъандан берли шайтан налатлангъан ва Аллагъны рагъмусундан арек этилген.

Адамланы тюз ёлдан айырмакъ ва болгъан чакъы оланы кёплерин адашдырмакъ шайтанны аслу мурады гъисаплана. Шо мурат учун

ону кёп санавда пышдырыкълары, къайдалары бар.

Бир гёрген кюйде, ол Адамны яшларын адашывну ёлуна бакъдырмакъ учун бир секундгъа да лап гиччи имканлыкъланы да къолдан чыгъармай.

Ягъия ибн Муаз Аррази булай айтгъан: «Шайтан бары да ишлерден эркин, сен буса, иш булан машгъулсан; шайтан сени гёре, сен буса, ону гёрмейсен; сен ону унутасан, о буса сени унутмай, сени напсынг да сагъа къаршы турувда шайтанны кёмекчиси».

Мунда биз ону озлер, булан адамлагъа тюшюнеген аслу гъиллаларыны ва, шоланы оз заманында англап, ону торуна тюшмеклени ёлларыны гъакъында айтма сюебиз.

1. Озьюн оьр тутув ва оьктемлик

Шо къылыкълары огъар Къудратны Есини пурманына таби болма четим этген. Шайтанны озюню душманы гъисап этеген гъар муъмин адам эсгерилген шо шайтан къылыкълардан арчылма герек, шолар адамлагъа гъакълыкъланы гёрме четим эте. Шагъват (гъаваслыкъ) булан этилген гюнагъ ишни гечилмеклигине умут бар, тек, оьктемлик булан байлавлу болуп этилген гюнагъ ишни гечилмеклигине имканлыгъы аз, неге тюгюл, шону учун адамгъа товбагъа тюшме (гъёкюнчюлукъ этме) къыйын бола. Муна лап шо озюн оьр турув ва оьктемилик иблисни: «Мен Адамдан яхшыман ол

Алгъасавлукъ шайтандан

балчыкъдан яралгъан, мен буса отдан яралгъанман», – деген сёзлени айтма борчлу этген.

2. Гюнчюлюк

Къудратны Есине пурманына гёре юрюме шайтангъа четимлик этген зат – шо Адамгъа бакъгъан якъдан гюнчюлюк. Айтылагъан кюйде, кёклерде этилген биринчи гюнагъ – шо гюнчюлюк (шайтанны Адамгъа бакъгъан гюнчюлюгю) ва ерде этилген биринчи гюнагъ (Къабилни Гъабилге бакъгъан гюнчюлюгю). Гюнчюлюк адамны «сокъур» эте, гюнчю адам рагъатлыкъланы билмей ва бир заманда да насипли болма

болмай, гюнчюлюк ону гюнагъ ишлеге теберме бола.

3. Дюнъялыкъ ишлеге гъашыкълыкъ ва акъча

Эгер шайтан шо гъасиретлик адамны юрегинде устыюнлюк алагъанны гёрсе, ол шонда урлукъ яа. Ол токътавсуз кюйде уьюн-эшигин онгарывну, ону къалкъысын ва тамларын безендиривню, къурулушланы гентлешдиривню гъислерин уята ва озюн опуракълар булан безендиривге ва минип юрюйген гъайванланы санавун артдыривгъа чакъыра, оьмюрюню узагъында шоланы кютме борчлу эте. Адамны шо муратлагъа къуллукъ этме бир керен къурша-

ма бажарылса, дагъы артыкъ зат герекмей, неге тюгюл, шо зат озюню арты булан башгъаларын да тартажакъ, энни адамны оьмюрю гъасиретликни ёлундан таймажакъ.

Абдулла ибн Амр ибн Ас булай айтгъан: «Сен базаргъа биринчи гирегенлерден болма, ва шондан ахырынчы чыгъагъанлардан да болма, гертисин айгъанда, шолай адамны юрегинде шайтан урлукъ яа».

4. Токълукъ

Ашдан тойгъанда, гъатта шо гъалал буса да, гъаваслыкъ гючлене ва сужда къылывда буса эринчеклик елей, шолар буса – шайтанны савутлары. ► 6

Динни гёрсетивлерин юрютюддеги тындырыкълыкЪ

1 « Аллагъгъа бакъгъан сююв – шо оьзюню айланасында бары да яхшылыкълар дегерек айланагъан гечерагъач йимик зат. Шо яхшылыкъланы якълайгъан, беклик болуп дёрт даража токътай: гъакъ герти муьминлик, яхшы негет ишлерде гъалалыкъ ва дин илму булан дос болув. Тек шо дёрт де даража сенде камиллешген болмажакъ, эгер де сен гъакъ герти дин муьмин къардаш яда сагъа насигъат береген шайых булан байлавлукъ тутмай бусанг.

Адамлардан, белгили кюйде шариат булан изну берилген затлардан къайры, дюньялыкъ затланы алардан сакъ бол, дагъы да сакъ бол. Къадицер гери урулагъан ёл булан дюньялыкъ затланы алма уйренген йимик шологъа кълонгуну узатардан сакъ бол, дагъы да сакъ бол. Олар учун иблис нас затгъа алтын сюртюп безендире ва шекер тегюп, агъуну онгара. Оълум агъуну шекер татыгып ашамакъ ва алтынга ошайгъан пис затны танглайгъанлыкъ – шо бир зат да англамайгъан гъайгевню иши.

Тюзюн айтса, бу дюньяны материал байлыкълары бек аз. Дюньялыкъланы кеп яны

ёкъ болгъан, ону янгыз кеп аз пайы кългъан, шолар да бузулгъан. Къудратны Еси Аллагъ булай айтгъан (маънасы): **«Ахырат яшав – бек яхшы, ва о заманлыкъ зат тюгюл»** (сура «Аль-Аля», аят 17). Ону болжалы ва ахыры арты ёкъ.

Бир шайых борчгъа бир аз

акъча алгъан оьзюню шакирти-не багъып сёйлеп: «Гей улан, супулукъ илмуну ёлун юрютегенлер, бир пикругъа гелип, адамлыкъ, коччакылыкъ ва эркеклик гъажатлы шарт гъисаплана эгер сен Къудратны Еси Аллагъны ёлунда бусанг. Амма сен эсгикликни, осаллыкъны ва таргынывну ёлун танлагъ-

ансан. Сен эркекликни даражасын англамагъансан. Сен адамсызлыкъгъа гелтиреген иш этгенсен. Сен кимесе шолай биревден акъча алма неге уялмагъансан?! Сен чи билесен, рагъмулу шариат савгъатланы гери урувну кълбул этмек буса да, мен, увакъ затланы болса

тюгюл, алмайман, шоланы гери урмакъ багъыйлы да тюгюл, алмай къойма да ярамай. Шо заманда да мен имканлыкъгъа гере шоланы аз зат булан да башын тирилтемен. Сен толу кюйде уялывну шаршавун юлкълуп ташлагъансан.

Гей улан, мен, адамланы кълларынды бар затланы гери

уруп, ва шондан бет буруп, тав кыыр эчкиге ошамакъны онгайлы геремен. Мен, адамланы дюньялыкъ мал-матагъындан аш гесек алып, эчкиге ошамасюймеймен, шону Къудратны Еси Аллагъ учун, гъатта бары да дюньялыкъ байлыкъланы бирикдирсе де, сюрюжибинни къланатыны авурлугъу чакъы да пайдасы ёкъ».

Ибрагим ибн Адхам булай айтгъан: «Озьюн азыкъны шариатда ёл берилеген ёлда тап. Шо заман сени учун гюндюзлер кълшум оразалар тутма ва сужда кълмакъ учун гечелер охламай турма тюшмежек».

Динчилик Аллагъны ниьматларынды пайдаланывну ярата

Гъакъ герти динчиликни Аллагъны ниьматлары булан кеп чегип барышдырма ярай. Динчилик янгыз къадагъа этилеген ва тийишсиз затлардан сакъланмакъны англата. Алимлер булай айтгъан: «Мюрютню иши къадагъа этилеген ва шекли затлардан сакъланмакъ». Гъадисде

булай айтыла: «Кимесе берив, гюнюню тюбюнде туруп, оразатума сёз берген. Расулуллагъ о адамгъа салкынгъа гирмекни ва, олтуруп, оразасын тамамламакъны буюргъан». Пайхаммар о гъар Аллагъгъа сужда кълыв гъисапланагъан затны тамамламакъны ва сужда кълыв гъисапланмайгъан затны гери урмакъны буюргъан. Эгер динге къллукъ этеген адам, изну берилеген затланы гери уруп, тазалыкъда ва аманлыкъда кълала болгъай эди! Огъай, некъадар, ол гюнагъы болуп токътай, неге тюгюл, шариат гъатиймейген затны о гъар кълша. Ол бир зат башгъасындан артыкъ деп мекенли инана шо буса адашыв гъисаплана – шариатны къллары эки де затгъа бир йимик.

Пайхаммар бал булан гъазирлейген татлиликлени сюе болгъан, эт ашай болгъан айрокъда чархны ал янын (яврункъалакъланы) ушата болгъан, о гъар, сувгъа кабахурма ва кишмиш кълшуп, ички онгара болгъанлар, ол мукъсуну пайдаландыргъан.

ДАГЪЫСТАННЫ МУФТИСИ ШАЙЫХ АГЪМАТ ГЪАЖИ АБДУЛАЕВНИ

«БЛАГОНРАВИЕ ПРАВЕДНИКОВ» ДЕГЕН КИТАБЫНДАН

ВАЪЗА

Пайхаммарны суннетлерин жанландырайыкЪ!

1 « О заман Билал айтгъан: «Гей Аллагъны Элчиси, намаз чакъыргъан сонг мен эки ракаат суннет намаз кълмай кълмайман ва намазым бузулгъан сонг, намаз да жувунмай кълмайман». О заман Пайхаммарыбыз булай айтгъан: «Муна шуну булан сен шолай даражагъа етишдинг» (Ибн Хузаймат). Бизге де болгъан сайын намаз жувунгъан гъалда турмагъа яхшыдыр. Намаз булангъы адам ибадатда турагъан адамгъа санала, шайтан-жинден сакълана ва башгъа тюрлю сыйлыкъларгъа да етише.

Экинчилай, сивакны гъакъында айттайым. Сивакны къллама гъар заманда яхшыдыр, оразатутагъан адамдан кълайры, о гъар буса тюшден сонг сивакны кълламаса яхшы. Тек уьч ерде бек суннет бола сивакны къллама: намаз кълыгъанча – бир, юхусундан тургъанда – эки ва узакъ заман сёйлемей туруп, яда узакъ заман ашамай туруп авзундан яман ийис гелсе – уьч. Пайхаммарыбыз булай айтгъан: «Эгер де мени уьмметиме кълыйын болмай эди буса, мен олагъа гъар намазны алдында сивак тартма буюражакъ эдим» (Бухари). Гече турагъанда Пайхаммарыбыз сивак булан тишлерин тазалай болгъан (Бухари, Муслим). Уьюне кълйтгъанда да биринчи сивакны къллай болгъан. Анабыз Аишат айта: «Пайхаммарыбыз сивакны гъакъындан шонча да шолай гъар заман эсгере эди, мен кълоркъдум шо гъакъда Къуръан аят тюшерми экен деп». Дагъы да Пайхаммарыбыз айта: «Сивак адамны авзуна тазалыкълар, Есисини разилигин алагъан амалдыр ва гезлерин де ярыкъ этедир» (Насаи, Ибн Гъиббан, Табарани). Пайхаммарыбыз сивак булан кългъан эки ракаат намазны артыкъ гёрген етмиш ракаат намаздан сиваксыз къллынган. Пайхаммарыбыз айтгъан: «Эки ракаат сивак

булан къллынган намазны мен кеп сюемен, етмиш ракаат сиваксыз къллынган намаздан» (Абу Нуайм).

Къарагъыз кълардашларым, онча сыйлы намаз нечик дагъы да сыйлы да, артыкъ да бола сивак булан. Шо саялы бизге де къаст этме герек шолай сыйлыкъларгъа етишмеге. Бу гюнлерде бек тынч сивакны алмагъа.

Уьчюнчюлей, адам уьюне гирегенде ва ашама олтургъанда «Бисмиллягъны» айттып, Аллагъны эсгерип уьйге гирмек ва ашамакъ. Пайхаммарыбызны бу суннети бек агъамиятлы суннетлерден, неге тюгюл де адам шу суннетни этсе уьюне берекет де бола, ашы-суву да берекетли бола, шайтанланы яманлыкъларындан да сакълана. Пайхаммарыбыз булай айтгъан: «Бир адам уьюне гирегенде Аллагъны эсгерип гирсе, ва ашама олтургъанда да Аллагъны эсгерсе, шайтан башгъа шайтанлагъа айта, бу уьйге биз гирип де болмайбыз ва муну булан олтуруп ашап да болмайбыз деп. Амма уьйге гирегенде Аллагъны эсгермей гирсе, шайтан айта, сизге буланы уьюне гирмеге ярай деп. Ва ашама олтургъанда Аллагъны эсгермесе, шайтан дагъы да айтадыр, сизге муну булан олтуруп ашама да ярай деп» (Муслим, Абу Давуд). Агъамиятлы болмай боламы, уьйге гирегенде Аллагъны эсгерме унутсанг, шайтан сени булан уьюнге гире буса?! Агъамиятлы болмай боламы, ашагъанча Аллагъны эсгермесе, шайтан олтуруп сени булан ашай буса?! Оьзюбюз де, авлетлерибиз де шугъар бек тергев берме герекибиз.

Дёртюнчюсю, намазлардан сонг охуйгъан яхшы макълалгъан тасбигълердуалар. Хыйлыларын сиз де билесиздир, охума да охуйсуздур, тек шунда мен бир-экевюн эсгерме сюемен. Неге тюгюл де

енгил де дюр ва бизге бек пайдалы да дюр. Пайхаммарыбыз оьзюню асгъабасы Муслимни уланы Гъарисге айтгъан: «Сен эртен намазны кълыгъан сонг, етти керен шу дуаны оху «Аллагъумма ажирни минаннар» - «я Аллагъым, сен мени жагъаннемден кълтгъар». Эгер де сен шо гюн оьлсенг, Аллагъ сени жагъаннемден кълтгъаражакъ. Ахшам намазны кълыгъан сонг да етти керен «Аллагъумма ажирни минаннар» - «я Аллагъым, сен мени жагъаннемден кълтгъар» деп айт, эгер де сен шо гече оьлсенг, Аллагъ сени жагъаннемден кълтгъаражакъ» (Абу Давуд, Насаи). Жагъаннемден кълтулма сюрюмейген адам бармы кълардашларым? Барыбыз да сюебиз шону! Муна бизге Пайхаммарыбыз уьйретип тура, бек енгил зат. Дагъы да Пайхаммарыбыз айта: «Ким ахшам намаздан сонг он керен «Ля илягъа илляллагу вагъдагъу ля шарикагъа, лягуль мулку ва лягуль гъамду югъийи ва юмиту ва гъува аля кулли шайын къадир» деп айтса, Аллагъу таала о гъар малайиклени йиберер эртен болгъанча ону шайтандан сакълана ва о гъар он зувап да язылар, он гюнагъы да гечилер ва он бусурман кълуну азат этгени зувабы да болур» (Насаи, Тирмизи).

Къарагъыз бу сыйлыкъларгъа, кълардашларым! Бу гюнлерде кантыллагъанлар бола, гече паракат юхлап болмайман, кълоркъунаман, яман тюшлер геремен дейгенлер. Ахшам намаздан сонг шу эсгерилген сыйлы дуаны он керен охусагъыз, айрыча берекет болажакъ. Аллагъ кемек этсин бизге шулай сыйлы, берекетли дуаланы оьзюбюзге де билмеге, авлетлерибизге де уьйретмеге.

Ахырынчы мен эсгерме сюеген зат, инсанлагъа рагъмулу болмакъланы. Бизин Пайхаммарыбыз нечик рагъмулу

болгъан, нечик инсанланы абурлайгъан болгъан, нечик олагъа кемек этеген болгъан, гелген кълонакъланы нечик сыйлагъан, авруса гёрме баргъан, оьлсе гёмме баргъан, сапаргъа гетгенине атив дуа этген, ёлун Аллагъ онгарсын деп ва башгъа тюрлюлерин! Пайхаммарыбызны яхшы амаллары, атив кълыкълары белгилидир. Пайхаммарыбыз булай айтгъан: «Ким инсанлагъа рагъмулу болмаса, Аллагъ да о гъар рагъмулу болмаса» (Бухари, Муслим). Башгъа гъадисде: «Бизден тюгюлдюр уллугъа абур-сый этмейген, гиччиге рагъмулу болмайгъан...», – деп айтылгъан (Агъмад, Тирмизи, Ибн Гъиббан). Бизден тюгюлдюр деген сёзню маънасы, иманы камил тюгюлдюр, иманы осал адамдыр, олай адамгъа кеп уллу кълоркъунч бар. Янгыз инсанлагъа тюгюл, гъайванлагъа да, жан-жанываргъа да рагъмулу болмагъа чакъыра бизин Ислам дин.

Бир гиши гелип Пайхаммарыбызгъа булай деген: «Гей Аллагъны Элчиси, кълуйну соймагъа мени языгъым чыгъа, болмайман шону сююп». О заман Пайхаммарыбыз бугъар: «Эгер де сен о гъар рагъмулу болсанг, Аллагъ да сагъа рагъмулу болур», – деген (Гъаким). Бир тиштайпа мишикни оьлтюрген саялы ахыратда жагъаннемге гирер деген Пайхаммарыбыз (Бухари). Бир гиши итте сув берген саялы ахыратда женнетте гирер деген Пайхаммарыбыз (Бухари). Гъайвангъа да рагъмулу бол деп буюра буса Ислам дин, нечик ойлшасыз, инсангъа нечик болмагъа гереке?

Аллагъу таала барыбызгъа да кемек этсин шунда язылгъан насигъатны юрек булан охуп, шогъар гере амал этмеге. Биринчилай магъа, сонг сизге де. Аллагъ бизге Ислам ёлда юрюмеге кемек этсин, дюньяда ва ахыратда талайлылардан этсин. Амин.

Инсанлагъа кѐмек этив ва олагъа гъюрметли янашыв

Расулуллагъ булай айтгъан: **«Инсанлагъа кѐмек этеген гишини Аллагъ сират кѐпюрде аякъларын беклешдирер».** Дагъы да Пайхаммар булай эсгерген: **«Аллагъ Оъзюню къулуна ол оъзюню дин къардашларына кѐмек этген чакъы кѐмек этер».**

Аллагъ инсанны, ол Ер юзюнде адилли низам болдурсун учун, Оъзю яратгъан затлардан абурулу этген ва олардан оърге салгъан. Али аль-Хаввас булай айтгъан: «Къуллагъа берилген яхшылыкъланы къайтарып алма заман гелгенде, Аллагъ инсанланы сынамакъ учун, Ерге малайиклени тюшюре. Малайиклер, халкъны арасында оъзюню чомартлыгъы ва къонакъ алыву булан белгили адамны посагъасыны алдына гелип, огъар къаныгъывлу кюйде тилеме башлай. Ол малайиклени тилевюн бир керен кютген сонг, дагъы да бир нече керенлер гелип, о гиши ачувлангъынча ва, оъзюню къылыгъыны яман ерлерин гѐрсетгинче, инжитип тура. О гиши шолай этсе, малайиклер Аллагъгъа чакъырыв эте, ва Ол шо гишини ниъматларындан магърюм эте».

Шону Пайхаммарны шулай сѐзлери токъташдыра: «Къудратны Еси Аллагъны Оъзюню къулларына олар адамлагъа ялкыгъынча къуллукъ этеген вакътиде береген яхшылыкълары бар. Олар халкъгъа къуллукъ этип инжингенде, Аллагъ шо яхшылыкъланы башгъа къулларына бере»; «Гъей Аиша, Аллагъ сагъа берген яхшылыкъларгъа гъюрметли янаш, неге тюгюл, эгер олар бир ожакъны адамларын къойса, шогъар кѐп сийрек къайтып геле».

Инсанлагъа кѐмек этивню яхшылыгъы

Гъей бусурманлар, билигиз, муъминлеге гъюрметли янашып, сиз Къудратны Еси Аллагъны оър этесиз. Гъюрмет этивню яхшылыгъындан гъакъ инанагъан адам Аллагъдан къоркъувну гъакъ герти даражасына (таква) етише. Герти муъмин Маруф

аль-Курхи хабарлагъан кюйде, огъар Давут ат-Таи булай айтгъан: «Яхшы ишлер этивню къоярдан сакъ бол, неге тюгюл, шо ишлер сени Есингни разилигине ювукъ эте». Ол шолар не ишлердир деп сорагъанда, булай жавап алгъан: «Есибизге даим таби болув, бусурманлагъа къуллукъ этив ва олагъа насигъат берив. Лап тарыкъсыз адам – шо мадарлы адамны алдында ону байлыгъы учун эстик болагъан ва ону адилсиз ишлери булан разилеш-

ген ярлы адам. Лап бек гъайбатлы адам шо ярлылагъа ярама къаст этеген ва олагъа гъюрметли янашывун сакълайгъан бай адам». Бизин бырынгы гъакъ инанагъан ата-бабаларыбыз дин къардашларына кѐмек этме ва ярлы адамланы къыйынлыкларын енгил этме алгъасагъан. Имам аш-Шаарани булай айтгъан: «Мен ълбашчым Али аль-Хаввасгъа бизин заманда бир тайпа адамланы къылыкъ даражасыны тѐбен бола барагъаныны гъакъында сорагъанда, ол булай жавап берди: «Шогъар себеп болуп оланы дослукъгъа ва сюювге гелтирген: бир-биревге яхшылыкъ ъравну, савгъатлар беривню, гѐнгюллю кюйде къурбан этивлени ва оъзге тюрлю яхшы ишлени

къоюв токътай». Гъадисде булай айтыла: **«Юреклер, оъзлени табиатына гѐре, оъзлеге яхшылыкъ этгенлени сюегенлик булан яратылгъан».**

Али аль-Хаввас оъзюню атасы дагъы да булай айтгъан дей: «Мени эсимде ъкъ, жанлы адам гъажатлы болагъан: сукнону, гѐлекни, аякъгийимлени, сапунну, будайны, арпаны, шекерни, балны, къурбан гъайванны, татликлени, къатыным учун чилле явлукъну сакътияч чорапланы, иш-

лени гъатта юрегинг булан сѐгювден де сакъ бол. Эгер олар сагъа: «Эгер сен бизге яхшылыкъ ва оъз мал-матагъындан къурбан этмей бусанг, бизин булан болма деп айта буса, бил, олар шону сени сынамакъ учун эте, дюньялыкъ ниъматлагъа сюювден эсе, оланы артыкъ сюегенни тергеме сюе. Ерине гѐре айтса, кѐбюсю сатывчулар ва мадарлы адамлар насигъатчыларына: «Аллагъ булан ант этебиз, сен бизге бары да мал-матагъыбыздан ва агълюбюзден артыкъсан», – деп билдире. Олагъа бир динар тилесе, шону къызгъанар. Шоллай адамлар учун адамлагъа, айрокъда гъажатлылар учун малындан къурбан этмек нече де къыйын бола!»

Гъей бусурманлар билигиз, харж булан къыгъыкъгъа тарыгъан адамгъа уйлемнек учун гебин къыйыгъа кѐмек этмек къулланы азат этивден де, къазаватда ортакъчы болувдан да къыйматлы. Эгер бир минг ва дагъы да кѐп динарыгъыз бар буса, сиз шону сув къую къазывгъа, уйленмек учун тийишли даражада харжы ъкъ адамгъа кѐмек этмек учун, етимге опуракъ алмакъ, къыйынлы гъалгъа тюшген адамны борчун тѐлемек, яда хоншуларынга шатлыкъ гелтирмек учун къурбан этмеген бусанг, бу дюньядан гетмекеден къоркъ!»

Имам аш-Шарани булай айтгъан: «Башына балагъ къобуп, тарчыкълыкъгъа тарыгъанланы барысына да кѐмек этмек учун бизден сѐз алгъанлар». Пайхаммар булай айтгъан: **«Бусурманлар бирикген къаркъарагъа ошай; эгер ону санларыны бириси (авруву учун) кант эте буса, савлай къаркъара шогъар, иссиликни гѐтериливю ва юхусу къачыву булан сеслене».** Олай да бизден, заманлыкъгъа – йигирма минутгъа ва дагъы артыкъ гесекге – къыргъа чыгъа буса: «Гъей мени Аллагъым, эгер бизин дин къардашларыбыздан ким буса да бирев яда башгъалар къуллукъ болуп гелген, яда саламалашма-сорашма гелген буса биз къайтып гелгинче оланы токътатып тур. Эгер ол, ългъа чыкъгъан буса, ол гелгинче бизин токътат» деп сѐз алгъан.

ДАГЪЫСТАННЫ МУФТИСИ ШАЙЫХ АГЪМАТ ГЪАЖИ АБДУЛАЕВНИ «БЛАГОНРАВИЕ ПРАВЕДНИКОВ» ДЕГЕН КИТАБЫНДАН

НАСИГЪАТ

Иблисни гъиллаларыны таъсирине тюшме

4 « Айтылагъан кюйде, бютюн къаркъарасына къармакълар-иргъакълар илинген гъалында иблис Ягъия пайхаммарны алдына геле.

Пайхаммар огъар: «Гъей иблис! Бу не къармакълардыр?!» – деп сорай. Ол: «Булар мен адамланы тутма сюеген затлар», – деп жавап бере. Ягъия дагъы да: «Шоланы арасында мени учун белгиленгенлери бармы?» – деп сорай. Иблис: «Бир керен сен бек тойгъан эдинг, ва биз сени дуалар ва зикирлер учун авур этдик», – дей. Ягъия: «Дагъы башгъа зат бармы?» – деп сорай. Ол: «Њкъ», – деп жавап бере. Ягъия: «Аллагъны алдында гележекде дагъы бир де къурсагъымны артыкъ толтурмасгъа борч аламан», – деген.

5. Ишлерде ва къарарлар чыгъарывда алгасавлукъ

Гъадисде айтылагъан кюйде, алгасавлукъ шайтандандыр, парахатлыкъ ва ойлав Къудратны Есиндендир. Алгасавлукъда адам ойсуз къарар къабул этме, сѐз айтма ва иш этме бола, натижасы буса ону учун дагъытывчу болма бола.

Олай да гъадисден тапшурулагъан кюйде, адам учун алгасасама тюшеген беш мюгълет бола:

- Къонакъгъа аш бермек
- Оълуюню гѐммек
- Къызыны эрге бермек
- Борчун къайтармакъ
- Понагъларына гѐкюнчлюк этмек

6. Ачув

Шайтангъа Адамны яшларын ол

нечик къолгъа алма болагъанны гъакъында сорагъанда, булай жавап берген: «Мен адамланы олар ачувлу заманда къолгъа аламан ва, яш топ ойнайгъанда йимик, олар булан ойнайман».

7. Къарымлыкъ ва ярлылыкъдан къоркъув

Супьян Саври айтгъан кюйде адамлар булан ол дав этегенде ол къоллайгъан лап гючлю савут – шо ярлыкъдан къоркъув, эгер адам шонда тутулса, ол гъакълыкъны ташлар ва ялгъангъа амракъ болур, гъислеге берилип сѐйлер ва Къудратны Есини гъакъында яман ойлашар. Къудратны Есини сѐзлери шону гѐрсете: «Шайтан сизге ярлыкъ булан къоркъув бере ва писликлер этмекни буюра».

Аявлу къардашлар ва къызардашлар, эсгерилген затлар – шайтан этме болагъан затланы аз гесеги; бизге бир мюгълетге де осал болма тюшмей.

Гелигиз, Къудратны Есини пурманларыны ва бизин Пайхаммарыбызны ълуна гѐре юрююк ва шайтанны пышдырыкъларына ирия болмайыкъ. Оъзюбюзню къылыкъларыбызны яхшылашдырайыкъ ва сѐгюлеген ишлерден арчылайыкъ, шоллукъда бизин юреклерибизни посагъасына шайтан аякъ басмасын учун, къапуланы ябайыкъ. Я, Аллагъ, гъаваслыкъланы иргъагъына тюшместе ва шайтангъа къаршы турмагъа бизге гюч бергин. Амин!

МУГЪАММАТРАСУЛ ГЪИМБАТОВ

Параъиз илмудан китап

АБУСУПИЯН АКАЕВ

(башы алдагы номерде)

Экинчиси – дёрт пайны бири. Ону алагъанлар экидир: Авлетден²³ вариси бар болуп оылген къатынны эри – бир. Шол варис авлетини авлети буса да – башгъа туююл. Амма завул-аргъамлардан буса – ёкъ деп гысап этилер. Авлет болду, авлетни авлети болду, дини башгъалыкъ йимик варисликден гери урагъан артда гележек затлардан бири болгъан заманда да – ёкъ деп гысап этилер.

Авлетден вариси ёкъ болуп оылген гишини къатыны – эки. Къатынлар бирден артыкъ болса да, шол бир пайны уylesшип алырлар.

Уьчюнчюсю – сегиз пайны бири. Ону буса – авлетден вариси бар болуп оылген гишини бир яда бирден артыкъ къатынлары алыр.

Дёртюнчюсю – уьч пайны экиси. Ол буса – янгыз бир болгъан заманда, малны яргысын алагъан, эсгериллип де гетген уьч де къатынгишиден гьарисини пайыдыр, бирден артыкъ болгъан заманда.

Масала, эки яда уьч къызы болса, олар уьч пайны экисин алырлар. Къалгъанлары да – шол кюйде.

Бешинчиси – уьч пайны бири. Ону алагъанлар экидир:

Авлетден вариси де къалмай, эркъардаш-къызардашдан бири де къалмай, яда бир къалып, бирден артыкъ къалмай оылген оьлюню анасы – бир. Оьлю булан янгыз ана бир болгъан бирден артыкъ къардашлары – эки.

Бу къардашлар уланлар болса да, къызлар болса да – башгъа туююл. Бирлери улан, бирлери къыз болса, – шол эсгерилген пай къызлагъа да, уланлагъа да тенг этип уylesшинер.

Оьлюню ата бир, яда ата да ана да бир къардашлары да бар ерде, уллу атасы уьч пайны бирин алагъан кюю де бола. Ол да артда гележек, иншаъ Аллагъу Таала.

Алтынчысы – алты пайны бири. Ону алагъанлар еттидир:

Авлетден вариси бар болуп оылген оьлюню оьз атасы – бир.

Авлетден вариси бар болуп оылген оьлюню уллу атасы – эки.

Авлетден вариси бар болуп яда эркъардаш-къызардаш ягъындан бирден артыкъ зат къалып оылген оьлюню анасы – уьч.

Бу бирден артыкълар бары да эркек болса да, бары да тиши болса да; бирлери эркек, бирлери тиши болса да – башгъа туююл. Оьлю булан буланы нечакъы янгыз анасы бир болса да – башгъалыкъ этмей. Бу къардашлардан да ювукъ бирдагъы варислер де бар болуп, ол варислер себепли бу къардашлар малдан магърюм къала буса да – башгъа туююл.

Амма бу къардашларда дини башгъалыкъ йимик варисликден гери урагъан бир сыпат²⁴ бар буса, шол заман булар ёкъ йимик гысап этилир.

Оьлюню уллу анасы – дёрт. Уллу аналар бирден артыкъ буса, шол бир пай – арада уylesшинер.

Оьлюню оьз къызы булан бирче жыйылгъан уланыны къызы – беш. Бу къыз да, бирден артыкъ буса, шол пай – арада уylesшинер.

Оьзюнден оьрде оьлюню уланыны къызы деп бирдагъы къыз бар буса да, тебенги уланыны къызы – алты пайны бирин алыр.

Оьлюню ата ва ана да бир къызар-

дашы булан бирче жыйылгъан янгыз ата бир къызардашы – алты. Бу ата бир къызардаш да бирден артыкъ буса, шол пай – оланы арасында уylesшинер.

Оьлюню янгыз ана якъдан болгъан бир эркъардашы яда бир къызардашы – етти.

Асабаланы баяны

Асабалар бир-нече табун²⁵ бар: бирлери ювукъ, бирлери йыракъ. Ювукъ табун бар туруп, йыракъ табунгъа таракадан²⁶ зат болмай.

Инг ювукъ табун – оьлюню уланыдыр.

Сонг – уланыны уланыдыр. Нечакъы тебен багъып гетсе де ярай. Масала, уланыны уланыны уланы йимик.

Сонг – атасыдыр.

Сонг – уллу атасыдыр. Нечакъы оьрдеги атасы да. Оьлюню ата да ана да бир къардашы да, янгыз ата бир

къардашы да – оьлюню уллу атасы булан тенгдир. Бу къардашлар да, уллу ата да жыйылса. Оланы башгъа гьукмулары²⁷ бар. Артда гележек, иншаъ Аллагъу Таала.

Уллу ата да, ону алягъында эсгерилген уьч де асаба да болмагъан ерде инг ювукъ табун – оьлюню ата да ана да бир къардашыдыр.

Сонг – янгыз ата бир къардашыдыр.

Сонг – бу эки де къардашны уланыдыр. Бу уланыны гысабы да – булар оьрлюкде-тебенликде тенг болса, ата да ана да бир къардашны уланы – мал есси болуп, янгыз ата бир къардашыны уланы магърюм къалыр. Амма бири оьрде, бири тебен болса, мал есси – оьрдеги уландыр. Нечакъы шол оьрдегиси янгыз ата бир къардашыны уланы буса да. Масала: ата да, ана да, бир къардашыны уланыны уланы да, янгыз ата бир къардашыны уланы да жыйылгъан ерде, мал – ата бир къардашыны уланына болур.

Сонг ювукъ табун – оьлюню атасыны ата да ана да бир къардашыдыр.

Сонг – ата бир къардашыдыр.

Сонг – бу эки де къардашны уланыдыр. Бу эки уланыны гысабы да – алягъа гетген²⁸ эки уланыны гысабы йимикдир.

Сонг – оьлюню уллу атасыны ата да ана да бир къардашыдыр.

Сонг – янгыз ата бир къардашыдыр.

Сонг – бу эки де къардашны уланыдыр. Бу эки уланыны гысабы да – алягъа гетген эки уланыны гысабы йимикдир.

Сонг, оьлю азат этилген кьул эди буса, – ону азат этген гишидир.

Сонг – шол гишини эркек асабалардыр.

Танбигъ. Бу ерге ерли эсгерилген асабаланы бири де ёкъ буса, бары да тарака яда пай ессилерден къалгъан зат – байтулмалгъа²⁹ болур, низамлы кюйде адил булан юрюле буса. Ол да гьалиги заманда болмайгъан зат. Болмагъан сонг, пай ессилерден къалгъан зат дагъы да къайтып, пай ессилерден – эрден де, къатындан да оьзгелерине берилер. Берилмек де – алгъан пайларына гере болмагъа герек.

Масала: пай ессилер эки болуп, бири дёрт пай, бири эки пай алгъан эди буса, къалгъан затны уьч пай гысап этип, эки пайы – дёрт пай алгъан

– варисге ювукъ болгъанныкидир, нечакъы оьлюге йыракъ болса да. Масала, оьлюню уланыны уланыны къызыны къызыны уланы – мал есси болуп, оьлюню къызыны къызыны къызыны къызы – малдан магърюм къалыр.

Варислеге завул-аргъамланы бири ювукъ, бири йыракъ болмай, тенг болса, шол варислени гьали де сав деп гысап этип, малны уylesшген сонг, гьарисини пайын оьзюне тагъылгъан завул-аргъамгъа берир.

Бир варисге уьч-дёрт завул-аргъам тагъылгъан буса, шол варисни пайын завул-аргъамлар оьз араларында эргиге эки пай, къатынгишиге бир пай этип уylesширлер. Амма шол варис оьлюге янгыз ана бир эркъардаш яда къызардаш эди буса, ону пайын завул-аргъамлар эргиге де, къатынгишиге де тенг этип уylesширлер.

Эки табун завул-аргъамлар оьзлени орнуна тюшеген эки варисни бири-биринден гючлю болуп, гючсюзю малдан магърюм эте буса, малдан магърюм болагъанына тагъылгъан завул-аргъамлагъа таракадан зат болмас. Масала, оьлюню къардашыны уланыны къызыны къызы мал есси болуп, ону булан жыйылгъан оьлюню атасыны къардашыны уланыны къызыны къызы – малдан магърюм къалыр.

Оьлюню оьз къардашыны уланы, атасыны къардашыны уланына мал къоймайгъаны – асабаланы сёйлейген ерде англанды³¹. Бир завул-аргъам оьлюге эки якъдан тагъылса, эки варисни орнун тутуп, эки пай алыр.

Завул-аргъамлар булан оьлюню эри яда къатыны жыйылса, ону пайын – малны башындан нукъсансыз тамам кюйде бермеге герек. Къалгъаны – завул-аргъамланыкидир. Эр-къатынны бири оьлюп, къалгъан бири завул-аргъам да болуп, дагъы завул-аргъам да ёкъ буса, – бары да малны шол алыр.

Танбигъ. Оьзге варис йимик завул-аргъам да табулмаса, шол тарака кимни кьолуна тюшсе де алып, тийишли ерлерине харж этмеге герек. Тийишли ерлерин оьзю билмей буса, билеген гишиге тапшуруп.

23 Авлет («авлад» деген арап сёзден) – баласы, яшы.

24 Сыпат («сифат» деген арап сёзден) – аламат, хас белги, хаслыкъ, айрычалыкъ, башгъачалыкъ.

25 Табун – (мунда): «гюп, бёлюк, группа» деген маънада.

26 Тарака – (арапча сёз): варислик; оылген адамдан варисликке къалгъан мал-матогъаны уylesшив, пайлав.

27 Гьукмулары – (арап сёзден): чечилме герекли къайдалары, чечеген кюйлер.

28 Алягъа гетген – уьстде эсгерилген (айтылгъан, язылгъан).

29 Байтулмал – (арап сёз): пачалыкъ хазнасы яда жамиятны пайдасына къолланмакъ учун сакълангъан мал-матогъ.

30 Алда язылгъан 19-нчу баянлыкъгъа къара.

31 Англанды – англалыкъ, баянлыкъ (англалыкъ) берилди. («Асабаланы баяны» деген бёлюкге къара).

ГЪАЗИРЛЕГЕН ГЪАСАН ОРАЗАЕВ
(давамы гелеген номерде)

